

Asia: VN/16835/2024

Lausuntopyyntö etukäteismaksusta tuomioistuimissa

Lausunnonantajan lausunto

Miten katsotte etukäteismaksun vaikuttavan asianosaisen harkintaan asiansa saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi?

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus kannattaa etukäteismaksusta säättämistä etenkin riita- ja hakemusasioihin. Hakemusasioista osa, kuten konkurssiasiat, voi olla järkevä jättää etukäteismaksusäntelyn ulkopuolelle. Etukäteismaksu on erityisen kannatettava niissä asioissa, joita yksityishenkilöt laittavat käräjäoikeuteen vireille ilman avustajaa.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus toteaa, että osassa riita ja hakemusasioita etukäteismaksu lisäisi asianosaisen harkintaa ennen kuin hän saattaa asian käräjäoikeudessa vireille. Kynnys laittaa asia vireille kasvaisi etenkin niissä asioissa, joissa osapuoli kirjelmöi käräjäoikeudelle ilman avustajaa. Olisi erittäin hyvä, etteivät kansalaiset laittaisi käräjäoikeuteen riitaisia ja kuluriskin synnyttäviä asioita vireille ilman avustajaa tai ainakaan ilman riittävää harkintaa. Harkitsemattomat kanteet voivat aiheuttaa osapuolille itselleen kuluja paitsi oikeudenkäyntimaksun muodossa niin etenkin velvollisuutena joutua korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikuluja, mikäli esitetty vaatimus ei menesty. Tässä mielessä etukäteismaksulla voidaan katsoa olevan kansalaisten ja myös asian vireille panevan osapuolen oikeusturvaa lisäävä vaikutus, kun harkitsemattomia ja merkittävän kuluriskin synnyttäviä vaatimuksia tulisi oikeuden käsiteltäväksi nykyistä jonkin verran vähemmän.

Niissä tilanteissa, joissa osapuolella on perusteltu vaatimus ja aito tarve päästä tuomioistuimeen, etukäteismaksu ei vaikuttaisi oikeuden saatavuutta vähentävästi. Nykyiset käsittelymaksut ovat varsin alhaisia ja ne ovat suhteessa avustajien palkkioista muodostuvaan kuluriskiin nähden merkityksettömän pieniä.

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Asioiden vireillepanoa varten on rakennettu vielä keskeneräinen Oma Tuomioistuin-järjestelmä, jonka kautta asian voi saattaa vireille käräjäoikeudessa varsin helposti. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus

pitää tärkeänä, että etukäteismaksun periminen järjestettäisiin osaksi tätä järjestelmää samaan tapaan kuin vaikka passihakemuksen saa vireille vain maksamalla käsittelymaksun. Sähköinen järjestelmä olisi järkevä rakentaa siten, että kyseisen järjestelmän kautta asian saisi vireille vain etukäteismaksun maksamalla. Mikäli asianosainen olisi oikeutettu oikeusapuun, mutta oikeusapupäätöstä ei olisi vielä voitu saada ja asian saattaminen vireille olisi kiireellistä, asian voisi näissä tapauksissa saattaa vireille toimittamalla haastehakemuksen sähköpostilla ja toimittamalla jälkikäteen oikeudelle oikeusapupäätöksen. Mikäli sähköiseen järjestelmään liittyisi velvoite maksaa etukäteismaksu, kansalaiset eivät niin helposti laittaisi asioita harkitsemattomasti vireille, ainakaan esimerkiksi viikonloppuisin tai yöaikaan.

Käräjäoikeuksissa käsitellään paljon asioita, joiden sopiminen käsittelyn alkuvaiheessa olisi riidan molemmille osapuolille parempi vaihtoehto kuin täysimittainen oikeudenkäynti siitä syntyvine kustannuksineen. Täysimittainen oikeudenkäynti on usein johtanut tilanteisiin, jossa molemmat osapuolet joutuneet taloudellisesti huonompaan tilanteeseen kuin missä he olivat ennen oikeudenkäyntiä. Tämä on johtunut siitä, että kumpikin osapuoli on joutunut maksamaan suuren summan oikeudenkäyntikuluja, usein enemmän kuin mikä on ollut riidan taloudellinen intressi. Sovinnollisia ratkaisuja voisi jossain määrin edistää, mikäli laajan riita-asian oikeudenkäyntimaksua korotettaisiin, mutta suoran sovitteluhakemuksen käsittelymaksu säilyisi ennallaan tai se alenisi.

Heikkinen Timo
Itä-Uudenmaan käräjäoikeus